

ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Δημήτριος Α. Φιλίππου

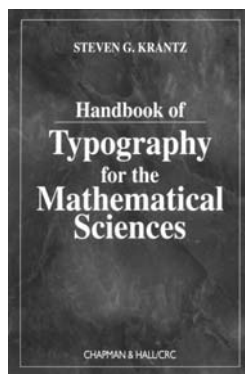
Κάτω Γατζέα
385 00 Βόλος

Δυὸ λόγια γιὰ τὴν ΒΙΒΛΙΟ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ — Ἐποῦτες οἱ σελίδες σκοπὸ ἔχουν νὰ παρουσιάσουν ὀρισμένα βιβλία ποὺ θὰ ἐνδιέφεραν τὶς Τεχνίτριες καὶ τοὺς Τεχνίτες. Κάθε συνδρομὴ στὴν παρουσίαση νέων βιβλίων (ἀλλὰ καὶ ὄχι τόσο νέων) γύρω ἀπὸ τὸ ΤεΧ καὶ τὴν τυπογραφία εἶναι καλοδεχούμενη. (Οἱ περιεργοὶ ἀναγνώστες μποροῦν ἐπίσης νὰ σημειώσουν ὅτι τὸν τίτλο «Βιβλίο-Παρουσίαση» τὸν δανειστήκαμε ἀπὸ κάποιες καθημερινὲς ἐφημερίδες, ἀλλὰ ἐλπίζουμε ὅτι — μιᾶς καὶ πρόκειται γιὰ ἓνα τόσο μικρὸ δάνειο — θὰ μᾶς τὸ χαρίσουν.)

*
* *
*

Steven G. Krantz, *Handbook of Typography for the Mathematical Sciences*, Chapman & Hall/CRC Press, Boca Raton, Florida, USA 2000. Σελ. 192. ISBN 1-58488-149-6. Τιμὴ 49,95 δολ. ΗΠΑ. Διατίθεται ἀπὸ βιβλιοπωλεῖα ξενόγλωσσων ἐπιστημονικῶν βιβλίων.

Οἱ μαθηματικοὶ εἶναι συνηθισμένοι στοὺς συμβολισμούς, τὶς συντομογραφίες καὶ τοὺς συνθηματικούς λακωνισμούς, ὅταν ἔχουν μπροστὰ τοὺς ἓναν ἄδειο μαυροπίνακα. Τί γίνεται ὅμως ὅταν κάποιος πρέπει νὰ γράψει μαθηματικὰ στὸ χαρτί γιὰ νὰ βγεῖ τελικὰ ἓνα ἄρθρο, μία διατριβὴ ἢ ἓνα βιβλίο; Ποιοὶ εἶναι οἱ καθιερωμένοι καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ ἐνδεικνυόμενοι συμβολισμοὶ γιὰ τὴν συγγραφή μιᾶς μαθηματικῆς ἐργασίας; Ἄρκει καὶ μόνον τὸ σύμβολο \Rightarrow , ἢ θὰ πρέπει νὰ γράφουμε «ἄρα», «συνεπάζεται», κ.ἄ.δ.; Πῶς θὰ πρέπει νὰ εἶναι τὸ συνδετικὸ κείμενο μεταξὺ δύο μαθηματικῶν ἐκφράσεων (ἐξισώσεων, ἀνισώσεων, κλπ.);

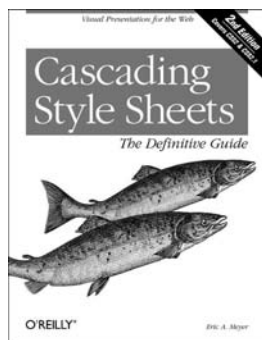
Στὰ ἐρωτήματα αὐτά, καθὼς καὶ σὲ πολλὰ ἄλλα ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν συγγραφή μαθηματικῶν κειμένων στὸν καιρὸ τῆς ἐπιτραπέζιας σύνθεσης (DTP), ἀπαντᾷ τὸ βιβλίο τοῦ ἀμερικανοῦ μαθηματικοῦ Steven Krantz, ὁ ὁποῖος ἔχει μεγάλη πείρα στὴν συγγραφή μαθηματικῶν δημοσιεύσεων. Ὁ Krantz ἐξηγεῖ τὶς βασικὲς ἀρχὲς γιὰ τὴν συγγραφή μαθηματικῶν κειμένων,

τους συμβολισμούς, την παρουσίαση μαθηματικών εκφράσεων, τις διορθώσεις και τὰ πάρε-δῶσε με ἐκδότες και τυπογράφους. Προφανῶς, ὁ Krantz προτείνει τὸ L^AT_EX ὡς τὸ πλέον κατάλληλο ἐργαλεῖο γιὰ τὴν συγγραφή μαθηματικῶν κειμένων.

Στὰ ἀρνητικά τοῦ βιβλίου ἐπισημαίνουμε τὴν ἀναφορὰ στὸ ξεπερασμένο L^AT_EX 2.09 (παρουσιάζεται βεβαίως και τὸ L^AT_EX 2_ε), και τὴν ἀναφορὰ σὲ ἓνα ἐμπορικό T_EX γιὰ PC (γιατί ὄχι τὸ MiK_TE_X;). Βεβαίως, τὸ βιβλίο ἀπευθύνεται σὲ ἀγγλόφωνους συγγραφείς. Ἐξάλλου, ἡ τιμὴ τοῦ βιβλίου εἶναι κάπως ἀλμυρὴ γιὰ τὸ μέγεθός του (μόνον 192 σελίδες).

*
*
*

Eric A. Meyer, *Cascading Style Sheets: The Definitive Guide*, 2nd edition, O'Reilly, Sebastopol, California, USA 2004. Σελ. 528. ISBN 0-596-00525-3. Τιμὴ 39,95 δολ. ΗΠΑ. Διατίθεται ἀπὸ βιβλιοπωλεῖα ξενόγλωσσων ἐπιστημονικῶν βιβλίων και ἀπὸ τὸ URL: www.oreilly.com.¹

Ὅσοι ἀσχολοῦνται με τὴν δημιουργία ἰστοσελίδων γιὰ τὸ Διαδίκτυο ξέρουν πολὺ καλά τί εἶναι τὰ «ἐπακόλουθα φύλλα διαμόρφωσης» (cascading style sheets ἢ CSS).² Γιὰ τοὺς ὑπόλοιπους — τοὺς ἀνίδεους ἢ τοὺς σχεδὸν ἀνίδεους σὰν και τὸν συγγραφέα ἐτούτης τῆς βιβλιοπαρουσίασης — ἀρκεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πῶς οἱ CSS εἶναι γιὰ τὶς διαδικτυακὲς γλῶσσες HTML και XHTML ὅ,τι εἶναι οἱ τάξεις (classes) και τὰ πακέτα (packages) γιὰ τὸ L^AT_EX, δηλαδή μία δέσμη μακροεντολῶν ποὺ βοηθοῦν στὴν συστηματικὴ και εὐκόλη παρουσίαση ἐνὸς κειμένου.

Γιὰ παράδειγμα, στὴν περίπτωση τοῦ L^AT_EX, ἡ τάξη τοῦ κειμένου και τὰ πρόσθετα πακέτα καθορίζουν πῶς θὰ ἐμφανίζονται οἱ τίτλοι τῶν ἐνοτήτων. Ἔτσι ὁ συγγραφέας γράφει `\section{Section title}` και στὸ τελικὸ προϊόν, ποὺ εἶναι ἓνα ἔντυπο, οἱ τίτλοι βγαίνουν με συγκεκριμένο τρόπο (π.χ., ἀριθμημένοι) και με συγκεκριμένα στοιχεία (π.χ., μαῦρα δωδεκάρια). Παρομοίως στὴν περίπτωση τῶν γλωσσῶν HTML και XHTML, με τὰ CSS, ὁ συγγραφέας ὀρίζει πῶς θὰ πρέπει νὰ ἐμφανίζονται

¹ Τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου *εφτ* μποροῦν νὰ ἀγοράσουν τὸ βιβλίο ἀπευθείας ἀπὸ τὸν ἐκδότη με εἰδικὴ ἔκπτωση. Γιὰ περισσότερες πληροφορίες, ἐπικοινωνήστε με τὸν Σύλλογο.

² Ὁ ὅρος cascading style sheets ἀποδίδεται στὰ ἑλληνικά ἀπὸ τὸ γλωσσάρι τοῦ ΕΛ/ΛΑΚ (URL: <http://www.ellak.gr/>) ὡς «σελίδες ἐπακόλουθης ἀλληλουχίας στὴν ἐμφάνιση», ἀλλὰ νομίζουμε πῶς αὐτὴ ἡ ἀπόδοση δὲν εἶναι και τόσο ἀκριβής.

οί τίτλοι, οί παράγραφοι και όλα τὰ μέρη τοῦ κειμένου του (στοιχεῖα, χρώματα, κλ.π.) ὅταν αὐτὸ προβάλεται στὴν ὀθόνη τοῦ ἀναγνώστη ἢ και ὅταν αὐτὸ τυπώνεται στὸ χαρτί.

Συνεπῶς, τὸ βιβλίο τοῦ Meyer εἶναι γι' αὐτοὺς ποὺ θέλουν νὰ προχωρήσουν λίγο πὺδ πέρα ἀπὸ τὴν βασικὴ HTML. Τὸ βιβλίο καλύπτει τοὺς ἐπιλογεῖς (selectors) και τὶς δυνατὲς τιμὲς ποὺ μποροῦν νὰ λάβουν, τὴν διαμόρφωση τῶν χαρακτηριστῶν (γραμματοσειρές, βᾶρος, χρῶμα, κ.λπ.), τὴν διαμόρφωση τοῦ κειμένου (στοίχιση, κ.ἄ.), τὶς εἰκόνες, τοὺς πίνακες, τοὺς καταλόγους και ὅλα τὰ στοιχεῖα ἑνὸς διαδικτυακοῦ κειμένου. Δὲν καλύπτονται ὥστόσο τὰ μαθηματικὰ κείμενα. Τέλος, ὁ συγγραφέας ἀναφέρεται και στὸ πῶς ἡ διαμόρφωση ἑνὸς διαδικτυακοῦ κειμένου μεταφέρεται ἀπὸ τὴν ὀθόνη στὸ χαρτί. Ἐς σημειωθεῖ ὅτι τὸ βιβλίο τοῦ Meyer ἀκολουθεῖ τελευταῖο πρότυπο CSS 2.1.

*
*
*

Dave Pawson, XSL-FO, O'Reilly, Sebastopol, California, USA 2002. Σελ. 282. ISBN 0-596-00355-2. Τιμὴ 34,95 δολ. ΗΠΑ. Διατίθεται ἀπὸ βιβλιοπωλεῖα ξενόγλωσσων ἐπιστημονικῶν βιβλίων και ἀπὸ τὸ URL: www.oreilly.com.³

Γιὰ τὸ συγκεκριμένο βιβλίο, ὁ Ἀπόστολος Συρόπουλος σημειώνει:

«Για τὴν XSL-FO και τὶς δυνατότητές της, φιλοξενούμε σ' αὐτὸ τὸ τεύχος ἕνα ἄρθρο ἀπὸ τὸ συγγραφέα τοῦ βιβλίου. Ἡ XSL-FO εἶναι ἕνα χρήσιμο εργαλεῖο με πολλές δυνατότητες (αὐτὸ ἄλλωστε μαρτυρᾷ τὸ γεγονός ὅτι τὸ βιβλίο οδηγός — manual ελλημιστί! — φτάνει τὶς 400 περίπου σελίδες), ἀλλὰ κανεὶς θὰ πρέπει νὰ ἔχει μια πρακτικὴ προσέγγιση στὸ θέμα αν δὲν θέλει νὰ χαθεῖ... στις ετικέτες! Πιστεύω ὅτι τὸ βιβλίο αὐτὸ επιτυγχάνει με καλὸ τρόπο αὐτὸν ακριβῶς τὸν στόχο. Ἄλλωστε ἡ O'Reilly ἐκδίδει βιβλία για επαγγελματίες οἱ οποίοι θέλουν ἀποτελέσματα γρήγορα και εύκολα. Με τὴν σχεδὸν σίγουρη επικράτηση τῆς XML σε ὅλες τὶς μοφές ἀνταλλαγῆς πληροφοριῶν, εἶναι πλέον ἀπαραίτητο νὰ ἔχει κανεὶς βασικὲς γνώσεις πάνω στα διάφορα σχετικά εργαλεῖα. Ἐτσι ἡ γνώση τῆς XSL-FO (τὸ εργαλεῖο «εκτύπωσης» τῆς XML) εἶναι χρήσιμη για κάθε ἕναν που διαχειρίζεται

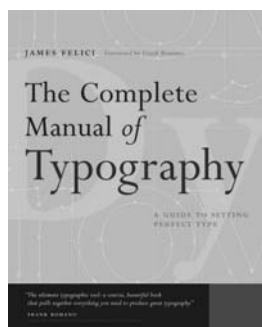

³ Τὰ μέλη τοῦ Συλλόγου *εφτ* μποροῦν νὰ ἀγοράσουν τὸ βιβλίο ἀπευθεῖας ἀπὸ τὸν ἐκδότη με εἰδικὴ ἔκπτωση. Για περισσότερες πληροφορίες, ἐπικοινωνήστε με τὸν Σύλλογο.

δεδομένα σε μορφή XML τα οποία, τελικά, πρέπει να εκτυπωθούν όμορφα. — Βαθμός: 9 με άριστα το 10.»

*
*
*

James Felici, *The Complete Manual of Typography*, Adobe Press, Berkeley, California, USA 2002. Σελ. 384. ISBN 0-321-12730-7. Τιμή 45 δολ. ΗΠΑ. Διατίθεται από βιβλιοπωλεία ξενόγλωσσων επιστημονικών βιβλίων και από το URL: www.adobeypress.com.

Κάθε συγγραφέας θέλει να μεταδώσει τις ιδέες του, κατά τρόπο συνεπή προς την σκέψη του, σε ένα ευρύτερο κοινό με την βοήθεια ενός έντυπου. Τα εργαλεία που έχει στην διάθεσή του ο συγγραφέας, όπως επίσης και οι δυνατότητες αυτών των εργαλείων, μπορεί να διαφέρουν, αλλά το εργαλείο, το μέσο, δεν αποτελεί τον σκοπό (εκτός κι αν ο συγγραφέας θέλει να γράψει για το μέσο). Συνεπώς, η χρήση κάθε συγγραφικού και, κατ' επέκταση, στοιχειοθετικού μέσου διέπεται από όρισμένες βασικές αρχές.

Έπειδή λοιπόν άλλο σημαίνει το ένωτικό κι άλλο σημαίνει η παρενθετική παύλα (—), στην εποχή της γραφομηχανής, ο συγγραφέας χτυπούσε δύο παύλες (--) για κάθε παρενθετική παύλα. Στην εποχή της γραφομηχανής, ο συγγραφέας υπογράμιζε μία λέξη ή μία φράση προκειμένου να την τονίσει. Σήμερα με το **TeX** και τα συστήματα επιτραπέζιας σύνθεσης (DTP), από τις περιορισμένες δυνατότητες της γραφομηχανής, τα πράγματα έχουν φτάσει στο άλλο άκρο: στην κακάσχημη άναρχία. Άλλος δίνει έμφαση σε μία λέξη με υπογράμμιση, άλλος με **μαύρα**, άλλος με *πλάγια*, κι άλλος με **μαύρα πλάγια και υπογραμμισμένα!**

Το βιβλίο του Felici έρχεται να ξεδιαλύνει τις αρχές για μία καλαισθητή σύνθεση κειμένων, είτε με το FrameMaker, είτε με το QuarkXPress, είτε με το MS-Word. Μετά από μία σύντομη αναφορά στην ιστορία της τυπογραφίας, στο πρώτο μέρος του βιβλίου ο συγγραφέας παρουσιάζει τα στοιχεία, τις γραμματοσειρές και την σωστή χρήση των γραμματοσειρών, τονίζοντας την διαφορά ανάμεσα στην δακτυλογράφηση και την στοιχειοθεσία. Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου του, ο Felici περιγράφει την σωστή τυπογραφική σύνθεση ενός έντυπου: από την επιλογή των στοιχείων, την γεωμετρία της αράδας και της σελίδας, έως την σύνθεση πινάκων, βιβλιογραφιών και εύρετηρίων. Στο τέλος, ο συγγραφέας αναφέρεται στην δημιουργία φύλλων προκαθορισμένης διαμόρφωσης (style sheets) και στην στοιχειοθεσία με βάση αυτά τα φύλλα.

Αυτά που δὲν καλύπτονται στὸ βιβλίο τοῦ Felici εἶναι ἡ στοιχειοθεσία μαθηματικῶν κειμένων καὶ ἡ χρῆση τοῦ TEX. Τὸ βιβλίο καλύπτει καὶ κάποιες ἀρχές γαλλικῆς, ἰσπανικῆς, ἰταλικῆς καὶ γερμανικῆς τυπογραφίας, ἀλλὰ γιὰ ἀρχές ἑλληνικῆς τυπογραφίας δὲν γίνεται λόγος (δὲν θὰ τὸ περιμέναμε ἄλλωστε).

